

Четвертий етап (1990-2020) визначається взаємодією ансамблево-інструментального музикування за участю баяна з іншими ансамблями. 90-ті рр. це новий етап синтезу ансамблевих форм та жанрів музикування. Творчість сучасних композиторів, заслужених діячів мистецтв України, здобутки в науково-дослідній діяльності, науково-методичній роботі професорів та методико-педагогічна діяльність викладачів вищих та середніх мистецьких навчальних закладів - сприяли оптимізації професійної підготовки баяністів, а разом з тим – самоутвердженню ансамблево-інструментальної школи. Можна визначити зростання кількості професійних та самодіяльних народних ансамблів та оркестрів в кінці 90 років ХХ ст. та в 2020 році. Власна творчість талановитих студентів-виконавців спонукає їх до створення однорідних і мішаних по інструментальному складу ансамблів за участю баяна, домри, гітари, цимбал, бандури, контрабаса, фортепіано, скрипки, флейти, кларнета, ударних та духових народних інструментів.

Вони приймають участь в національних та міжнародних конкурсах, де отримують звання лауреатів та дипломантів. Концертні виступи аматорських та студентських колективів є одним із чинників розвитку музичного мистецтва. Як для виконавців, так і для слухачів ансамблево-інструментальне музикування має соціальне значення, що сприяє поширенню і пропаганді музичного мистецтва у сучасній українській культурі.

Список використаних джерел:

1. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. Підручник для вищих та середніх музичних навчальних закладів / М. А. Давидов. –К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005.
2. Іванов Є. О. Академічне баянно-акордеонне мистецтво на Україні (історичний аспект) К.,1995.
3. Андрійчук П. Використання народних інструментів у сучасній українській музичній культурі. Молодий вчений. 2017. № 7
4. Кисляк Б. Передумови виникнення творчості для баяна (кінець ХІХ – середина ХХ ст.). Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 8. 2014.

Манагарова А.В.,

магістрант кафедри менеджменту факультету історії і теорії мистецтва Львівської національної академії мистецтв, м. Львів, Україна

ЕКОЛОГІЧНА ПЕРСПЕКТИВА СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Сучасне мистецтво характеризується активним створенням робіт експериментального напрямку. Митці-представники постмодернізму акцентують увагу на творчому самовираженні, відсуваючи загальноприйняті норми композиції,

формотворення та колористики. Вектор основного завдання зсувається від відображення дійсності до впливу на сприйняття людиною нових форматів мистецтва. Наразі проблемою стає глобалізація та антропогенна катастрофа як її наслідок, в умовах яких автори робіт вимушені адаптуватися й видавати експозиції, потенційно небезпечні для світової екології.

В даному дослідженні наводяться два напрямки співіснування митця та природи в умовах індустріального прогресу і зародження епохи діджиталізації. Для витворів мистецтва сучасного періоду характерна особлива прив'язка до трактування власної особистості через синтетичні матеріали світу, тому роботи часто мають в основі штучні матеріали, що є більш стійкими до ерозій та змін клімату, але загалом негативно впливають на довкілля.

На сьогоднішній день серйозними чинниками впливу на природне середовище є наступні продукти діяльності людства:

- війни і складові, необхідні для їх ведення (гази, техніка, паливо, тканини, зброя, автомобілі, механізми, вибухонебезпечні речовини). Вченими підраховано, що за останні 6 тис. років люди пережили 14 513 воєн, у яких загинуло 3 640 млн чоловік;
- споживацьке ставлення до природи та нехтування фактом про обмеженість доступних ресурсів. За підрахунками економістів, теперішнє покоління «вкратило» четвертину ресурсів, що належать його нащадкам;
- вирубка лісів та опустелювання земель, що призводить до нестачі кисню та інших елементів, необхідних для життєдіяльності, що в свою чергу стає причиною поширення хвороб дихальної та серцево-судинної систем;
- антропогенні забруднення, спричинені штучними засобами енергозабезпечення (ТЕС, АЕС, ГРЕС, котельні, технічна інфраструктура – металургійні, хімічні, нафтопереробні, цементні і целюлозо-паперові заводи);
- викиди і шуми технічного виробництва, що забруднює повітря та порушує сейсмічну активність планети використанням технології свердління та видобування копалин;
- забруднення акваторій та водосховищ, що приводить до нищівних наслідків – утворення звалищ та смітєвих островів, масове знищення водного населення [5]

Такі обставини взаємодії людини з природою вимагають підвищення рівню обізнаності з проблематикою та пошуку вирішення питання шляхом демонстрації і навчання суспільства. Дослідники і вчені все частіше звертають увагу людей на екологічність буття, перетворюючи рух на тренд і паралельно досліджуючи реакцію різноманітних груп на зміни стосовно звичний моделей поведінки. Наприклад, професор Вермонтського університету – Адріан Івахів, є представником руху екологічної гуманістики, основною задачею якого є дослідження взаємозалежності культури та екології. За його словами, людство ще не достатньо усвідомлює наслідків своїх дій та впливу на природне середовище. Задля підтвердження важливості контролю власної діяльності стосовно природи, науковці запропонували ввести у вжиток термін «антропоцен», що позначає сучасну епоху – час, коли людина є вирішальним важелем в екології.

Напроти вагу вченим, професор Івахів наполягає на недоречності вживання даного терміну, адже сама людина є суто біологічною частиною природи і ніяк не може приборкувати її як вища істота, так само як і неможливо нівелювати значення всіх інших видів. Своїми діями, зокрема творчими, людина посягає на цілісність середовища, піддаючи під загрозу вимирання цілі екосистеми. Така діяльність, хоч і демонструє ідеї митців, не може вважатися вигідним співіснуванням з оточенням. Виникнення еко-мистецтва змусило людей переглянути своє ставлення до ресурсів і викликало зворотній зв'язок, в основі якого стало розуміння екології як живого мистецтва, в якому образи створюються самою природою [6].

Акцент на природному середовищі та важливості його захисту ставав темою багатьох мистецьких форумів, одним з яких є виставка сучасного мистецтва, що проводилася з 1955-го року в Касселі, Німеччина. Documenta, що проводилася кожні п'ять років, спеціалізувалася на демонстрації експериментального, актуального мистецтва різних тематик, запрошуючи митців, які працювали над проблемними питаннями у сферах культури, політики, економіки, гуманістики тощо.

Виставка 1982-го року увійшла в історію завдяки роботі Йозефа Бойса – німецького художника, який вирішив демонструвати проблему недостатнього озеленення світу і започаткував рух висадження семи тисяч дубів на території континенту Євразія. Проєкт реалізовували як сам автор, так і бажачі глядачі. Перед входом в музей міста Кассель Бойс розташував таку ж кількість базальтових блоків, що прибиралися з висадженими деревами. Метафора добре читалася відвідувачами. Усі дуби було висаджено через 5 років, вже після смерті Йозефа Бойса. [2]

Поширення культури відповідального споживання, вторинного використання різних матеріалів призвело до того, що за допомогою сміття сучасні митці почали створювати цілі експозиції. Еко-арт – напрям, який привертає увагу до проблеми забруднення навколишнього середовища. Раніше вважалось, що суттєво вплинути на покращення поточного стану екології можуть лише великі компанії. Та зараз цей рух став не стільки ідеєю великих брендів, скільки персональним вираженням емоцій [1].

Згадуючи про основних представників даного напрямку (еко-мистецтво), можна вказати наступні прізвища: Аврора Робсон (використовує пластикові залишки для створення інсталяцій та скульптур, характеризує свої роботи як «витвори на межі абстрактних образів із дитячих нічних жахів у поєднанні з природними об'єктами»); Микита Зігура (автор проєкту «Нова археологія», в якому розкриває суть досліджень наступних поколінь – розкопки не кісток, а пластику, який має сотні років розкладу; експозиція виглядала як стовпи спресованого сміття, що є імітацією ґрунту; автор просуває думку, що сміття несе в собі негативну енергетику, але у форматі інсталяцій ставлення до нього змінюється; матеріалами для витворів стають: пластик, старі труби, залишки виробництва, поліетилен тощо); Юкен Теруя (акцентує увагу на вирубці лісів і презентує паперові вироби – сумки, аркуші, рулони, газети, з додаванням природних символічних елементів); Едіт Мьосньє (використовує у витворах нитку, що символізує крихкість людського буття; розповсюджує свої роботи, вписуючи їх в міські ансамблі та природні простори, створюючи дивакуваті композиції переважно з подарункових стрічок; матеріали використовує повторно) [1].

На думку Богдана Шумиловича, доцента кафедри культурології УКУ, «суспільства споживання – це спільноти, що не лише викидають, але й проникають на власні звалища, щоб повернути щось цінне назад. ... Викидання та знищення певних творів мистецтва в минулому (наприклад, комуністами чи нещодавніми декомунізаторами) можуть вирізняти їх у сьогоденні й додавати цінності, перетворюючи на об'єкти, що проблематизують певний політичний лад. Сьогодні перетворення на сміття є одним зі шляхів, завдяки якому твір може стати не так матеріальним об'єктом, як важливим і цінним фактом культури...» [4].

Мистецтво є впливовим чинником для людського усвідомлення сучасної екологічної ситуації, тому популяризація даної тематики має суттєве значення для багатьох митців. З інноваційними можливостями сьогодення існують варіанти більш екологічно-позитивного мистецтва. Наприклад, деякі митці використовують екологічні матеріали із швидким циклом розпаду, інша група обирає мистецтво віртуального формату – VR, NFT, діджитал-зображення, моделі, скульптура тощо. Наприклад, львівська художниця Олена Ромашкіна у своїй творчості надає перевагу екологічному паперу та водостійким полотнам, що робить мистецький процес абсолютно безпечним. Єдиною причиною забруднення екології є людина, тому лише активна демонстрація проблеми та її вирішення може стати результативною в питаннях антропогенної катастрофи.

Список використаних джерел:

1. Еко-арт: сміття як мистецтво. URL: <https://www.coca-cola.ua/fun/art/eco-art-smittyu-yak-mistectvo> (дата відвідування – 11.12.2022)
2. Короткий екскурс у "documenta" — наймасштабнішу виставку сучасного мистецтва у світі. URL: <https://suspilne.media/207579-korotkij-ekskurs-u-documenta-najmasstabnису-vistavku-sucasnogo-mistectva-u-sviti/#:~:text=> (дата відвідування – 11.12.2022)
3. Мистецтво з брухту: сміття, що отримало друге життя. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TOxADXilv5E&ab_channel=%D0%A0%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BA%D0%B7%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BC (дата відвідування – 13.12.2022)
4. Мистецтво і сміття/Богдан Шумилович. URL: <https://matrix-info.com/mystetstvo-i-smittyu/> (дата відвідування – 14.12.2022)
5. Основні екологічні проблеми людства. Їх глобальний характер та суть. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/bjd/23700/> (дата відвідування – 14.12.2022)
6. Як мистецтво впливає на екологію/Тетяна Трачук. URL: <https://dyvensvit.org/top/1004709/> (дата відвідування – 14.12.2022)